

2018 YILI (OCAK-MART) DÖNEMİ

SUUDİ ARABİSTAN PAZAR DURUMU RAPORU

Görev bölgemiz Suudi Arabistandan Türkiye'ye turistik amaçlı seyahat etme eğilimi her geçen gün artmaktadır. Bu yıl da görev bölgemizden ülkemize seyahat amaçlı gidecek turist sayısında %30 bir artış gerçekleşmesi beklenmektedir. Seyahat tercih dönemleri Haziran ile Eylül ayları arasındadır.

Suudi Arabistan halkı genelde tatil planlarını çocukların eğitim öğretim tatil durumuna göre yapmaktadırlar. Daha önceki yıllarda eğitim öğretim döneminde dört defa tatil uygulaması varken bu yıl yapılan değişiklikle eğitim öğretim süresi içindeki kısa süreli tatil uygulaması sayısı bire düşürüldü. Bu sebeple eğitim öğretim süresi içinde yapılan seyahatler normal düzeyde seyretti.

Türkiye'nin Suriye sınır bölgelerine yerleşen terör yapılanmalarına karşı Şubat ve Mart aylarında başlattığı Zeytin Dalı Harekatı art niyetli kişilerce olumsuz kullanılmalarına neden oldu. Ülkemize karşı güven ve istikrar endişesi oluşturdu. Teröre karşı yapılan temizlik hareketinin sivillere zarar verilmeden olumlu sonuçlanması Türkiye'ye karşı oluşan güvelik endişesini ortadan kaldırdı.

Ülkemizin zengin doğal güzelliklere sahip olması, yakın destinasyon ve ucuz fiyata kaliteli hizmetin alınır olması seyahat amaçlı tercih edilebilir ülke konumuna getirmiştir. Yaz sezonunun başlamasıyla Suudi Arabistan'dan Ülkemize yabancı turist girişinde artış olacağı beklenmektedir.

Görev bölgemiz çevresinde bulunan komşu ülkelerin siyasi karışıklık içinde olması ve Suudi Arabistanın global ekonomik kriz etkisi altında olması, yeniden yapılanma programlarının uygulanıyor olması dikkatle değerlendirilmesi gereken önemli bir durumdur. Kriz ekonomisine ve yeni uygulamayla konulan vergi sistemine alışık olmayan toplum geleceğe yönelik planlar yapmada karamsarlık yaşamaktadır. Yeni yaptırımlar sebebiyle faaliyetlerini durdurma aşamasına gelen şirketlerin çoğalması, kapanan şirketler nedeniyle işsiz kalan yabancıların çoğalması da turizmi olumsuz yönde etkileyen sebeplerdendir. Tüm bu olumsuzluklara rağmen çevre ülkelerin iç karışıklık içinde olması Türkiyeyi turizm amaçlı tercih edilebilecek en uygun ülke konumuna getirmektedir. Ülkemize olan rağbet artarak devam etmesi beklenmektedir.

2016 - 2018 YILLARINDA ÜLKEMİZE SUUDİ ARABİSTANDAN GELEN TURİSTLERİN
AYLARA GÖRE ORANI (Ocak - Nisan)

2016-2018(*) YILLARINDA ÜLKEMİZE SUUDİ ARABİSTANDAN GELEN YABANCI ZİYARETÇİLERİN MİLLİYETLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI (OCAK-MART)

Suudi Arabistan	YILLAR			MİLLİYET PAYI (%)			% DEĞİŞİM ORANI	
	2016	2017	2018*	2016	2017	2018*	2017/2016	2018/2017
MİLLİYET								
OCAK								
ŞUBAT	40 052	40 280	71 428	1.66	1.82	2.39	0.57	77.33
MART	77 067	79 229	108 689	1.90	2.08	2.12	2.81	37.18
NİSAN	102 731	126 713	164 498	1.77	2.16	2.11	23.34	29.82

ÜLKEMİZE YÖNELİK BÖLGESEL TERCİHLER

Görev bölgemizden yabancı arap turistlerin en çok tercih ettikleri bölgeler doğal güzelliği ve serin havası sebebiyle marmara bölgesi, karadeniz bölgesi ve akdeniz bölgeleridir. Bu bölgelerde terci edilen şehirler İstanbul, Bursa, Trabzon, Rize, Samsun, Ordu, Sakarya, Bolu, Antalya, Marmaris, Fethiye'dir.. Gelir seviyesi yüksek modern yaşamı tercih eden gençlerin Antalya, Fethiye v.s. şehirleri tercih ettikleri görülmektedir. Karayolu seferlerinin kapanması ve bölgede Suriyeden gelen göçmenlerin fazla olması sebebiyle de Hatay, İskenderun, Adana ve Mersin'e olan ilgi azalmıştır.

RAKİP ÜLKELERİN DURUMU

Pazarın genel durumu hakkında güncel resmi veri bulunmamaktadır. En güncel veriler 2012 yılına aittir. Suudi Arabistan Turizm ve Eserler Üst Kurulu (SCTA) sadece iç turizme yönelik güncel verileri yayınlamaktadır. Bu sebeple resmi ve güncel verilere ulaşılamamaktadır. Özel sektörle yapılan görüşmeler neticesinde edinilen bilgiler ve daha önce yayınlanan resmi verilere göre değerlendirme yapılmıştır.

Suudi Arabistan Turizm ve Eserler Üst Kurulunun yayınladığı son istatistiklere göre 2012 yılında Suudi Arabistandan 20.1 milyon çıkış gerçekleşmiştir. Bunun 18.7 milyonu turizm amaçlı; 1.4 milyonu ise günü birlik çıkışlardır. En fazla seyahat, yaz tatiline denk gelen Haziran ve Eylül aylarında 2.2 milyon çıkışla olmuştur. Bu ayları Ağustos ayı 1.9 milyon çıkışla takip etmektedir. Ağustos ayındaki çıkışlar toplam çıkışların %10.1ini teşkil etmiştir.

Arabistanlı turistlerin en fazla, Arap ülkelerini ziyaret etmişlerdir (15,016,456 kişi). Çoğunlukla kara sınırı olan ve Arapça konuşan Körfez İşbirliği üyesi ülkelere seyahat edildiği görülmektedir (9,853,674 kişi). Gidilen ülkelerin oransal sıralamasına baktığımızda ilk üç sırada Bahreyn Krallığı 4,6 milyon, Birleşik Arap Emirlikleri 2,3 milyon, Kuveyt 2 milyon ile yer almaktadır.

Ülkemizin bu çerçevede sahip olduğu rakamlara bakmak gerekirse, resmi rakamlara göre 2017 yılında Arabistan'dan ülkemize gelen turist sayısı 627.979'dır. %22'lik artış gözlenmiştir. Bu sayı 2018 yılının ilk 4 ayına 164.498 olarak yansımıştır. Ramazan ayının bitmesi ve yaz döneminin başlamasıyla bu sayının daha çok artacağı tahmin edilmektedir.

SCTA verilerine göre Akdeniz ülkelerine olan çıkışların neredeyse tamamı ülkemize olmuştur. SCTA istatistiklerine göre 2012 yılında ülkemizi ziyaret eden suudi turist sayısı 271.967'dir. Bakanlığımıza göreyse 175.467'dir. Bu farkın özellikle 18 yaşından küçük kızlara, ve belli bir yaşın altındaki çocuklara ayrı pasaport verilmemesi dolayısıyla tek pasaportla birden çok kişinin giriş yapması ve Suudi ailelerin seyahate çıkarken beraberlerinde götürdükleri ve başka milliyetten olan hizmetçi, mürebbiye, şoför vs. olduğu değerlendirilmektedir.

Avrupa kıtasındaki en büyük rakip olan İngiltere'ye 162.777 kişi gitmiştir. Avrupa ülkelerine yönelik olarak özellikle 11 Eylül'den sonra bir rağbet azlığı olmasına rağmen son dönemlerde bu ülkelere yönelik olarak da ciddi bir talep gözlemlenmektedir. Özellikle eğitim amacıyla çocuklarını Avrupa ülkelerine gönderen ailelerin, tatillerini aynı ülkede geçirme eğilimleri vardır. Fakat Avrupa ülkelerinin genel olarak vize konusunda sıkı bir prosedür izlemeleri, Arabistan halkının bu taleplerini sınırlamaktadır.

Arabistan'dan yurtdışına çıkışlarda büyük yüzdeleri her zaman Ortadoğu ülkeleri oluşturmaktadır. Suudi Arabistan halkının büyük rağbet gösterdiği ülkelerin başında 2012 istatistik verilerine göre Bahreyn olduğu görülmektedir. Bahreyn'i tercih etmelerindeki en büyük sebep ise dil ve kültür birliğinin olması, yakın olmasıdır. Dammam kentinden Kral Fahd köprüsü üzerinden karayoluyla geçişin mümkün olması da ulaşım kolaylığı sağlamaktadır. 2012 verilerine göre yurtdışına çıkan toplam turist sayısının %24,5 Bahreyn'e gitmiştir

Birleşik Arap Emirlikleri de dil ve kültür birliğinin olduğu, karayoluyla geçişin mümkün olduğu bir ülkedir. Daha çok kısa süreli hafta sonu tatilleri ve iş için tercih edilmektedir. Son dönemde Mısır, Yemen, Lübnan ve Suriye'de yaşanan Siyasi problemler, Arabistanlıların Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn'i tercih etmesinde önemli bir sebeptir. 2012 verilerine göre yurtdışına çıkışların %12.7'si BAE'ne olmuştur.

Suudi Arabistan komşu arap ülkelerinden sonra Malezya, Türkiye ve ABD gibi ülkeleri tercih ettiği turizm otoritelerince de ifade edilmektedir. Büyük tur operatörleri, 2018 yılı Ocak- Nisan dönemi için Türkiye satışlarının yaklaşık olarak % 60 civarında arttığını ifade etmektedirler. Ancak bu bilgiler resmi makamlarca teyit edilmemiştir. Resmi makamlardan bilgi almak mümkün olamamaktadır. Çeşitli vesilelerle yaptıkları açıklamalarda, yeni yönelimlerin ortaya çıktığını ve bunlardan birisinin Türkiye olduğunu ifade etmektedirler.

Güney Asya'ya ülkelere baktığımızda ise 1.998.904 kişi ile öne çıktığını görmekteyiz. Endonezya ve Malezya'nın öncelikli tercih olması noktasında çok sayıda otel seçeneğinin olması, doğası, güvenli ortam, kaliteli hizmet, özellikle de makul fiyatlar ve Arap halkına karşı saygılı insan değerlendirmesi yapılmaktadır.

Nitekim Arabistan halkının yoğun olarak gittiği destinasyonlar arasında Mısır, Suriye, Bahreyn ve Mağrib ülkelerinde ortaya çıkan iç güvenlik zaafiyetinedeniyle tercihte düşüş göstermiştir. örneğin Suriye ve Lübnan'da yaşanan iç karışıklık sebebiyle talep 2017- 2018 yıllar ı itibariyle tamamen bitmiştir. Bu yüzden bu sene öncelikle Amerika ve Avrupa ülkelerine yönelik bir talep söz konusudur. Avrupa ülkelerinin vize konusunda sıkı davranmaları dolayısıyla da ilgili otoritelere göre Suudiler 1-2 ay gibi erken başvuru yaparak bu engeli aşmaya çalışmaktadırlar. Amerika birleşik devletleri, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkeler son zamanlarda Suudi vatandaşlarına vize alımında büyük kolaylık göstermekte ve 5 yıl 10 yıl gibi uzun süreli vize vermektedirler.

Sonuç olarak; ortadoğuda yaşanan olaylar nedeniyle ülkemizin yakın olması, doğal güzelliği ve hava şartlarının uygun olması ve tanıtım çalışmalarının olumlu sonucu ülkemizi tercih edilir hale getirmiştir. Gidilebilir en yakın destinasyon olan Türkiye yabancılık çekmeyen arap turistlerin tercih ettiği ülke haline gelmiştir. Turizm sayısındaki artış her geçen gün artarak devam etmektedir.

TÜRKİYE'DE YENİ VARİŞ NOKTALARI

Hava yolu firmalarının Suudi Arabistandan Türkiyeye direk varış noktaları, İstanbul Atatürk Havalimanı, İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Trabzon Havalimanı, Adana havalimanı, Hatay Havalimanı ve bu yaz sezonunda başlatılan Ordu ve İzmir Havalimanlarıdır. Gelecek yıl başlatılması planlanan direk varış noktası ise Antalya havalimanı seferidir. Suudi Arabistan'da Türkiye paketi olan 100 civarında seyahat acentası bulunmakla birlikte, sadece Türkiye'ye yönelik çalışan tur operatörü bulunmamaktadır.

Al Tayyar Travel, Al Fursan Travel, Arabian Travel, Attar Travel, Kanoo Travel, Mousim Travel, Muayed Tourism, Saudi International Travel Agency, Saudi Wings, Zouman Travel, Zahid Travel.

Türk Havayolları Suudi Arabistan (Riyad, Cidde, Yanbu, Dammam ve Medine, Taif, Qasim)'dan Türkiye (İstanbul Atatürk Havalimanı, İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı ve Trabzon Havalimanına)'ye direk uçuşlar gerçekleştirmektedir.

Ayrıca geçmiş yıllarda olduğu gibi 2018 yılında da Nas Air adlı yerel firma da Cidde'den Antakya, Adana ve İstanbul'a - Riyad'dan da Hatay, İstanbul ve Adana'ya direk uçuş gerçekleştirmektedir. Nas Air firması yakın bir zamanda Cidde'den ve Ankara, Antalya, Trabzona düzenli seferlere başlayacaktır. Saudi Airlines'ın düzenli olarak Riyad İstanbul, Medine-Istanbul ve Cidde-Istanbul seferleri bulunmaktadır. Yeni direk uçuşlarına İzmir'i de eklemiştir.

TURİST ŞİKAYETLERİ

Öncelikle ülkemizdeki konaklama ücretleri konusunda şikayetler gelmektedir, nitekim rakip destinasyonların fiyatlarıyla karşılaştırıldığında bu noktada somut farkların bulunduğu ve bu durumdan dolayı tur fiyatlarının pahalılığı sıklıkla gündeme getirilmektedir.

Turizme yeni açılan destinasyonlarda eğitimli, tecrübeli personel olmaması sebebiyle hizmet kusurları yaşandığı ve yabancı dil bilen personel olmaması sebebiyle de anlaşmada zorluk çekildiği ifade edilmektedir.

Müşavirliğimize gelen ve gittikçe artan şikayetlerden birisi de Araç kiralama hakkındadır. Standart dışı çalışan firmaların Yüksek model denerek düşük modelli araçları verdikleri, temin mahiyetinde ödedikleri paraları teslim alamadıklarını ifade etmektedirler.

OCAK – NİSAN DÖNEMİ FAALİYETLERİMİZ

Müşavirliğimiz bölgede Türkiye farkındalığını arttırmak için 28 Şubat-02 Mart tarihleri arasında Cidde Hilton Otelde yapılan Cidde Turizm ve Seyahat Fuarına katılım sağladı. Fuarda kiralanan 36 m2 alana stand yaptırılarak üç gün boyunca ziyaretçilere Türkiye'nin kültür ve turizm değerleri tanıtıldı. Fuar katılan misafirlere Türk kahvesi, lokum, baklava ikramı yapıldı. Müşavirliğimizin fuara etkin katılımından dolayı fuar sonrası organizatör firma tarafından plaket takdimi yapıldı.

Fuarın üçüncü günü otuz kişilik sosyal medya fenomenleri, basın ve seçkin insanlardan oluşan gruba Cidde sahilinde kiralanan yatta koktely düzenlendi. Türkiye dostu emekli üniversite hocası Prof Muhammet Rachi sponsorluğunda gerçekleşen programa Cidde Başkonsolosumuz Akif Menevşe'nin de katılımı ile etkin bir Türkiye farkındalığı oluşturuldu.

Suudi Arabistanın Başkenti Riyad'ta 15-17 Şubat tarihlerinde Turizmin Öncüleri adlı fuar düzenlendi. Kenpinsky otelde düzenlenen fuarın yeni ve düşük katılımlı olması sebebiyle Müşavirliğimiz adına yer kiralandı. Ancak Fuar organize firmasıyla ve fuara katılım sağlayan Türk seyahat acentaları ile temasa geçerek yaptırdığımız 8 adet HOME görseli bulunan afişler fuar alanına açıldı. Bize tahsis edilen yerde Bakanlığımız tanıtım broşürlerini dağıtarak ülkemiz tanıtımına katkı sağlandı. Sosyal medya ve yerel tv'lere açıklamalarda bulunuldu.

Yine Suudi Arabistanın Başkenti Riyad'ta her yıl Müşavirliğimizin katılım sağladığı 10-13 Nisan tarihlerinde Faisaliah Otelde gerçekleşen fuara 224 m2 alan kirayak ve 32 m2 hediye alanla toplam 256 m2 alana stand yaptırarak katılım sağladı. 50 Ülkeden katılımın olduğu turizm Fuarına ülkemizden 22 turizm acentası davet edildi. Ülkemiz turizm bölgeleri, kültürel zenginlikleri ve gastronomimiz hakkında etkin tanıtım yapıldı. Fuar katılan misafirlere Türk kahvesi, Türk Çayı, lokum ve baklava ikramı yapıldı. Sosyal medya ve Tv'lere açıklamalarda bulunuldu. Fuar esnasında müşavirliğimize Arap Seyahat Acentaları ve Turizm Geliştirme Derneği (ASATDER) ve İstanbul Turizm Seyahat Acentaları Derneği (TUSAD) tarafından plaket takdimi yapıldı.

20 Şubat 2018 tarihinde Oman'ın Başkenti Muskat'ta Sheraton Otelde yapılan Air Arabia Muskat Çalıştayına katılım sağlandı. Müşavirliğimizin Air Arabia ile birlikte yaptığı tanıtım çalıştayına katılım sağlayan misafirlere gala dinner yemeği ikram edildi.

13 Mart 2018 tarihinde TUROB ve Mercan Turizm işbirliğiyle Ürdün'ün başkenti Amman'da Four Season Otelde workshop programına katılım sağlandı. Müşavirliğimizce katılımcılara tanıtım programı sonrası Gala Dinner yemeği ikram edildi.

10 Ocak 2018 tarihinde Kültür ve Enfermasyon Bakanlığı Müsteşarı Omar Al Oqail ile bir görüşme gerçekleştirildi. Birlikte yapılabilecek kültürel etkinliklerin değerlendirilmesi yapıldı. Riyad Uluslararası Kitap Fuarına Türkiyenin Katılması halinde ücretsiz alan tahsisi yapabileceklerinin sözü alındı. Resmi işlemlerin tamamlanamaması nedeniyle katılım sağlanamadı.

7 Mart 2018 tarihinde Kültür ve enfermasyon Bakanlığı Kütüphaneler ve Kltrel Etkinlikler Başkanıyla görüşme gerçekleştirildi. Görüşme sonrasında Bakanlık Kitap dağıtım merkezinden on beş koli kitap seçimi yapılarak Türkiye Cumhurbaşkanlığı Kütüphanesine gönderimi gerçekleştirildi.

26 Ocak 2018 tarihinde Cidde Kral Abdullah Ekonomi kentinde düzenlenen Türkiyeden Taksim Trio ekibinin katıldığı Hayalden Nameler adlı eğence programına katılım sağlandı. 35 yıl aradan sonra ilk defa Suudi Arabistanda bay ve bayan katılımcılara açık alanda düzenlenen konserde istanbul rüzgarı esti. Türkiye farkındalığı oluştu. Konser sonrası organizatör firma tarafından müşavirliğimize katkılarından dolayı plaket takdimi yapıldı.

22 şubat 2018 tarihinde Riyad Büyükelçisi Erdoğan Kök Beyle Genel Eğence Otoritesi Başkanı Ahmet Al Hatip'e ziyaret gerçekleştirildi. Görüşmede Suudi Arabistan ve Türkiye arası işkiler ve Suudi Arabistanın 2030 vizyonu kapsamında Eğence sektöründe yapılan yeni gelişmelerin değerlendirilmesi yapıldı.

10 şubat 2018 tarihinde Hotel Kempinskide Osmanlı Yemekleri ve Türk Kebabı tanıtımı yapıldı. Seçkin misafirlerin davet edildiği programda ülkemiz gastronomisi tanıtıldı. Davetlilere Bakanlığımız rozetleri ve tanıtım broşürleri takdim edildi.

28 şubat2018 tarihinde İnter Continental Otelde Osmanlı Yemekleri ve Türk Kebabı tanıtımı yapıldı. Devetlilere türk mutfağı tanıtıldı. Katılımcılara Bakanlığımız rozetleri ve tanıtım broşürleri dağıtıldı.

04 şubat 2018 tarihinde Suudi Arabistanın Başkenti Riyad'ta zel İslam Sanatı eserleri sergisi açılışına katılım sağlandı. Anadolu Selçuklu dönemine ait tarihi eserlerin tanıtımı yapıldı.

8-11 şubat tarihinde Riyad'ta İstanbul Geceleri adlı eğence programı düzenleyen Rekayiz El Ahlam adlı firmaya Müşavirliğimiz tarafından dolaylı destek verildi. Ancak program Suud Eğence İdaresi tarafından programın yapılacağı yer ve zaman gerekçesiyle iptal edildi.

24 Mart 2018 tarihinde Riyad Büyükelçiliği rezidansında Türk Kermes ve Bahar Şenliği düzenlendi. Müşavirliğimize tahsis edilen alanda Home görselleri ve Tanıtım broşürleri ile tanıtım yapıldı. Misafirlere şeker ve Türk lokumu ikram edildi.

14-24 Mart tarihlerinde düzenlenen Riyad Uluslararası kitap fuarında Kültür ve Enferyasyon Bakanlığı ve Din İşleri Bakanlığı standı ziyaret edildi. Bakanlık yetkilileriyle yaptığımız sıcak görüşmeler ve açıklamalarımız Suud basın ajansı (SPA)'ında yayınlandı.

Görev bölgemizde bulunan yabancı tur operatörleri ve seyahat acentaları tek tek ziyaret edilerek Bakanlığımız tanıtım broşürleri dağıtıldı. Zor durumda bulunan turizm sektörünün yükseliş trendini yakalaması için alınacak tedbirler hususunda, pazarlama faaliyetleri, performans dayalı sektörel yönlendirme ve teşvik mekanizmaları kapsamında görüşmeler yapıldı. Varsa müşteri şikayetleri dinlendi. Müşteri şikayetlerinin çözümü yönünde girişimlerde bulunuldu ve bir çok konuda müşteri memnuniyeti sağlandı.

2018 Ocak – Nisan ayları arasında yapılan tanıtım faaliyetlerinde Müşavirliğimiz Bütçesinden Cidde Turizm Fuarı için 33.933 USD Dolar, Riyad Turizm Fuarı için 148.026 USDDolar, Muskat Air Arabia Çalıştayı için 5.250 USD Dolar, Ürdün Mercan Turizm Workshop programı için 11.250 USD Dolar para harcaması yapılmıştır. Bu dönemde tanıtım amaçlı yapılan faaliyetler için harcanan toplam miktar 198.454 USD Dolardır.

Sonuç olarak görev bölgemizde bulunan Tur operatörlerine yapılan ziyaretlerden, Fuarlara gelen ziyaretçilerin Turkey HOME standına olan ilgilerinden ve fuara katılım sağlayan seyahat acentaları ile yaptığımız görüşmelerden edinilen intibaya göre, Suudi Arabistan vatandaşları ve bölgede yaşayan yabancıların ülkemize olan ilgisinin hayli yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Suudi Arabistan ve körfez ülkelerinin seyahat amaçlı tercih edebilecekleri en yakın destinasyonun ülkemiz olması ülkemize olan ilgiyi arttırmaktadır. Suudi Arabistandan Ülkemize giden yabancı sayısının geçen yıla oranla %30 artacağı beklenmektedir. Bu fırsatın bilinçli turizm anlayışıyla, kaliteli hizmet sunumuyla ve planlı yatırımlarla desteklenmesi gerekmektedir.